

Pla en estat impur

L'‘Obra completa’ de Josep Pla havia d'incloure dos volums de ‘Notes disperses’. Un mai va arribar a aparèixer. Ara el planià Francesc Montero ha rescatat aquells textos i els ha recollit a ‘Fer-se totes les il·lusions possibles i altres notes disperses’. N'ofereim aquí un petit tast.

◆◆◆◆◆ Ignasi Aragay

La beguda

“L'alcohol és molt productiu però fa un mal terrible, devasta la gent. Ho sé per experiència. La guerra civil i el franquisme han estat fatals en aquest sentit. Ha estat un règim de jesuïtes i de capellans abstemis, inútils i fanàtics, amb tots els productes del puritanisme”.

[En una segona versió del mateix text, el completa] “Què s'ha de fer? La vida és molt complexa. Per fortuna, els tòxics i antitòxics no depenen de la voluntat humana. En general s'hi arriba per herència o per inconsciència”.

“De vegades em fa un gran efecte de pensar en la quantitat de dies, de setmanes, que no prenc ni un aperitiu, ni un conyac, ni un whisky. Els aperitius, els vaig deixar el 1957 perquè em feien molt de mal. El conyac, el 1959. Per falta de diners no he tingut mai, en aquests últims anys, accés al whisky –bo, s'entén. Durant tot aquest període de dictadura franquista només s'han pogut beure coses infectes, d'ínfima categoria. El vi espanyol, fins i tot de la Rioja, no té cap importància. És un vi que no es pot prendre mai sol: sempre s'hi ha de menjar alguna cosa. Els conyacs andalusos no tenen res a veure amb els conyacs autèntics; són una cosa destructiva. Els xampanyans catalans són contraris al benestar humà elemental i normalíssim. La gent del país beu aquest líquid perquè aquest és un poble sobri i, per tant, aspira, de vegades, a estar malament. Fatídic”.

Autoretrats

“Hi ha una gran quantitat de gent que creu que jo sóc un cínic cru, pur i total. Totes les persones que em coneixen i m'han tractat una mica (molt poques) saben que jo sóc un candorós recalcitrant. Per altra part en aquest país, amb una ploma a la mà, és molt difícil arribar a ésser un cínic mitigat –potser impossible. M'han tractat sobretot de cínic en aquests anys de lladrocini nacional i delirant. Oficial, beneït, i no acceptat, consentit per la classe per definició moral”.

“La família m'ha projectat d'aquesta manera –potser. De la branca paterna m'ha pervingut aquest eixarrement artrític i biliós, sovint sarcàstic, que ha servit perquè els meus amics em llevessin tants falsos testimonis. De la meua mare he heretat un sentimentalisme tou i humit, però tímid. Els crepuscles, la poesia –sobretot la poesia popular–, les senyores amb vel a la cara, em feien somniar. He sentit el futur amb tot el marge d'aventura i de desordre que comporta però no m'ha interessat mai d'entrar en una disciplina política. No he lograt mai ajuntar la santedat amb el ridícul”.

“La senyora Enriqueta (la nostra veïna del carrer Nou) em recordava avui que un dia que em preguntà (essent jo petit): I tu, ¿què vols ser? Vaig respondre-li, brusc, emmorronit: Jo, res!”

a
llegim

50-51

- Entrevista a Carlos Zanón, autor de ‘Taxi’
- ‘Els treballadors de la mar’, una gran novel·la de Victor Hugo

52-53

- Les Murray, el poeta australià candidat al Nobel, traduït al català
- Dan Brown visita ‘Francoland’ i ‘Gaudíland’

FER-SE TOTES LES IL·LUSIONS POSSIBLES
JOSEP PLA
DESTINO
279 PÀG. / 20 €

La vida

“Res em fa il·lusió. Quan em parlen de la felicitat, la cursileria de la paraula em fa rebotar de riure. L'ideal consisteix en fer-se totes les il·lusions possibles i no creure en cap. Decepcionant, depriment, però ¿què hi voleu fer?”

“Les sensacions petites, corrents, habituals, les que constitueixen la trama de la vida, és desfan i s'obliden amb una impressionant facilitat. De l'anar tirant de la seva vida, ningú en recorda absolutament res o ho recorda vagament, d'una manera confosa, inexplicable i incerta. Aquesta confusió és desagradable i molesta. Les úniques sensacions que es recorden són les més fortes –les fortíssimes. Però com que aquestes són molt rares –raríssimes– la vida dels homes i de les dones es produeix enmig d'una buidor de vegades enganyadora, generalment pacífica. Quan tractem d'esbrinar el passat d'una persona parlant amb ella, observem que es torna alegre. És la manera que té per dissimular la seva completa ignorància”.

“Crec que sense un punt de passió, petit o gros, una ombra de fe, el mal d'aquest món és insuportable, i no s'arriba a fer mai res”.

01

02

EFE / JGB

Periodisme i escriptura

“Avui, 24 de febrer de 1962, ha fet vint-i-dos anys –dia per dia– que escric a *Destino*. Hi ha hagut setmanes que hi he fet un article; altres, dos; altres, tres. La secció de *Correspondència*, que avui té un èxit enorme, la vaig iniciar jo simulant cartes de lectors que no existien. Hi he publicat una enorme quantitat de llargues cartes d’informació europea i americana. Vint-i-dos anys! Qui ho hauria hagut de dir en el moment de començar aquesta brometa! Una revista feta per esperits lliures dintre d’un sistema dictatorial monolític castellà, copiat del nacional-socialisme alemany... de seguida està dit!”

“Els escriptors –i periodistes– que reben més cartes són els que indignen els seus lectors. Aquest és un principi bàsic del periodisme en els països on aquest ofici és exercit realment. En el nostre país, la pobresa d’esperit fa que aquest principi no sigui encara comprès”.

“He escrit en els diaris, he parlat per la ràdio, he publicat llibres, he tingut un premi. He fet tot això per guanyar-me la vida. No he parlat mai de política. És a dir: no parlant de política, he fet l’oposició constantment. En els temps que he viscut, no podia fer més. No he estat mai un heroi –que quedi ben entès. Però, quina pena!”

Església

“És curiosa la facilitat que ha tingut l’Església catòlica per adaptar-se a tots els successius estats econòmics i socials. L’Església s’ha adaptat al món antic –basat en l’esclavatge–, al món medieval –basat en el feudalisme–, al món modern –basat en el capitalisme– i al món contemporani –basat en el socialisme. Joestic segur que l’Església s’adaptarà al comunisme amb la més gran facilitat –si és que li deixen que ho faci. És aquest sentit de l’oportunisme davant dels diferents estats econòmics successius el que impressiona més de l’Església. És aquest oportunisme sistemàtic el que ha permès dir que l’Església té un origen diví. En el Mediterrani –país pobre– l’oportunisme sempre ha estat considerat sagrat”.

Catalunya-Espanya

“Com que la unitat [Catalunya-Castella] es produí no solament en el terreny polític sinó també en el terreny religiós, a través de la projecció de les formes del catolicisme castellà sobre el nostre país, es produí un sobrepès de catolicisme sobre la nostra vida social. Aquest fou un factor de decadència, perquè els pobles d’esperit comercial s’ofeguen si la pressió del dogmatisme catòlic és excessiva. El bilingüisme fou un altre factor de decadència. El bilingüisme planteja al meu entendre el problema del subconscient català –origen de tot el drama cultural del país– perquè el poble que no logra mantenir les manifestacions del seu subconscient en un estat folgat, llibèrrim i normal, perd la seva personalitat de manera fatal i seguríssima”.

“Es pot conquistar amb un arrauxament. Colonitzar implica intel·ligència, Espanya”.

01

JOSEP PLA ALS ANYS 50, AL SEU MAS DE LLOFRIU, EN EL SEU RETRAT MÉS CONEGUT.

02

EL JOVE JOSEP PLA D’ABANS DE LA GUERRA.

Els catalans

“El català és un fugitiu. De vegades fuig de si mateix o a dins de si mateix, fuig devers altres cultures, s’estrangeritza, es destrueix; fuig intel·lectualment i moralment. De vegades sembla un covard i altres vegades un orgullós ombradís. De vegades sembla partir de mania persecutòria i altres de fatxenderia”.

“El català actual és un producte de la decadència de Catalunya. La seva nota característica és un complex d’inferioritat, degut a la deterioració de la seva personalitat. El català no té pàtria i per tant és un ésser diferent, que no pot comparar-se amb els que en tenen. Perdé la pàtria, féu un gran esforç per tenir-ne una altra sense lograr-ho. El català no té l’inconscient sa, normal i obert. Això explica les seves característiques: de vegades és un fatxenda –la jactància que nota Unamuno. Però sovint és d’una humilitat morbosa, humiliada i ofesa i per això Unamuno diu que *“hasta cuando parece que atacan, están a la defensiva”*. Potser la insuportable vanitat és una conseqüència del sentiment d’humiliació i viceversa –la humiliació crea, com una evasió incontenible, la vanitat. Trobar un català normal és difícil”.

Personatges

“Visita a Salvador Dalí a Portlligat (1 octubre 62), amb el meu germà i Quintà. Quina casa més bonica té Dalí, plena de fantasia, amb tots els detalls deliberats, pensats i eficients, fins els més petits! Gran cordialitat. Parlat llargament. Cada dia és més gran l’interès de Dalí per aquest país. Gala ha fet grans progressos parlant en català. La influència de Pujols sobre Dalí és cada dia més visible”.

“El poeta Josep M. de Sagarra ha vingut a l’Empordà a veure el mar, a reconciliar-se amb el mar [...]. Aquesta primera sortida al mar de la nostra finestra podria arrodonir la seva obra: el vi i les cançons podrien donar a la seva obra de demà la palpitant i suau inflor que tenen les veles i les orles de les embarcacions, les copes dels pins, les espirals dels corns. Nosaltres li hem donat tot: li hem fet arròs, li hem passat un vas de vi, una rosa i una melodia. Ara ell ha d’escriure fins que li surti fum de l’estilogràfica”.